

N:o 111.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1899, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12 och 13 Lomma.

(I. A.)

Under åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden den 14 april innevarande år har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen samma dag aflåten proposition (n:o 87) föreslagit Riksdagen medgifva, att de Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12 och 13 Lomma få mot en köpeskilling af sextiotusen kronor till hemmansegaren Anders Svensson i Lomma försäljas under de i statsrådsprotokollet angifna vilkor; samt att det statsverket tillkommande köpeskillingsbeloppet, efter afdrag af säljaren tilläfventyrs påhvilande kostnader för försäljningen, må reserveras för framtida användande för Alnarps landbruksinstitut, med rätt för institutet att årligen uppbära den å samma belopp uppkommande ränta från det beloppet inflyter till statsverket och intill dess detsamma kommer till användning för institutet.

I förenämnda statsrådsprotokoll meddelas, hurusom uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift Anders Svensson, egare af delar af hemmanen n:is 1, 2, 4, 6 och 11 Lomma i Lomma socken af Bara härad och Malmöhus län, anhållit att få för 60,000 kronor köpa gatehusen n:is 12, 13 och 14

Lomma, hvilka lydde under Alnarps, på grund af Rikets Ständers medgifvande i skrifvelse den 12 september 1857, mot årligt arrende till landtbruksinstitutet upplåtna kungsgård.

Öfver denna ansökning hade, till följd af remisser, ej mindre landtbruksstyrelsen inkommit med yttrande af styrelsen för landtbruksinstitutet vid Alnarp och eget utlåtande af den 11 november 1898, än äfven statskontoret den 13 december 1898 afgifvit utlåtande; hvarefter Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län på gifven anledning låtit den 13 januari innevarande år verkställa uppskattning och värdering af det ifrågavarande området genom domänintendenten i länet äfvensom de af landstinget och hushållningssällskapets förvaltningsutskott utsedde uppskattningsmän; och slutligen hade styrelsen för landtbruksinstitutet i anledning af hvad vid ifrågavarande förrättning förekommit ånyo i ärendet sig yttrat.

Af handlingarna i ärendet inhemtades, bland annat,

att den ifrågavarande lägenheten, hvilken numera rätteligen borde benämnas gatehusen n:is 12 och 13 Lomma, sedan gatehuset n:o 14 Lomma, hvilket förekomme i 1825 års jordebok, jemlikt kammarkollegii kungörelse den 28 januari 1870, såsom ej åsatt särskild ränta, kronotionde eller rotering, uteslutits från nya jordeboken, der en annan lägenhet erhållit dess namn och nummer, vore belägen omedelbart söder om Lomma kyrka, 2 kilometer från Lomma jernvägsstation och 1,3 mil från staden Malmö samt begränsades i vester af Höje å och genomskures af Malmö—Billesholms jernväg;

att lägenheten, enligt en år 1899 af förste landtmätaren C. M. Carlquist verkställd kopia af karta öfver densamma med tillhörande, samma år upprättad beskrifning, efter afräkning för impediment förr omfattat en areal af 12 hektar 23 ar 31 kvadratmeter; men att, sedan derifrån för olika ändamål afsöndrats områden om tillsammans 1 hektar 46 ar 2 kvadratmeter samt på grund af Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts derom nästlidna år aflåtna proposition för statens jernvägars räkning inlösts 16 ar 60 kvadratmeter, lägenheten numera utgjordes af 10 hektar 60 ar 69 kvadratmeter, bestående af sand och lermylla på underlag här och der af grus men hufvudsakligen af lera, som under en stor del af lägenheten och till betydligt djup syntes utgöras af tegellera;

att lägenheten, hvars onera och utskylder för år 1898 uppginge till 48 kronor 18 öre, vore bevillingstaxerad till 12,000 kronor och af landtbruksinstitutet vid Alnarp utarrenderad under femton år, räknadt från den 25 mars 1898, emot en årlig afgift af 520 kronor; samt

att, enligt ofvan berörda den 13 sistlidne januari verkställda uppskattning och värdering af lägenheten, den del af marken, som låge vester

om Malmö—Billesholms jernväg och hvilken, enär den förmodats blifva lämplig till byggnadsplatser, ansetts böra värderas såsom tomter, åsatts ett värde af 23,000 kronor, motsvarande omkring 38 öre à 40 öre för quadratalnen, och den del af jorden, som låge öster om jernvägen, värderats till 34,000 kronor, motsvarande omkring 2,000 kronor för tunnlandet, hvidan alltså saluvärdet för hela lägenheten uppskattats till 57,000 kronor, hvilket uppskattningsmännen förklarar sig anse vara det högsta egendomen kunde vara värd, äfven om den genast finge tillträdas af en köpare.

Styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut, som anfört, bland annat, att lägenheten på grund af sin tillgång å tegellera och sitt läge dels å en plats, der en liffig tegel- och cementindustri drefves, dels invid ett vattendrag, som här utgjorde en utfartsväg till hafvet, egde ett särdeles högt värde, hvilket sannolikt kunde antagas i framtiden blifva ännu större, hade likväl ansett skäl vara för handen att tillstyrka antagandet af nu föreliggande anbud, enär styrelsen efter inhemtade upplysningar funnit, att det erbjudna priset — hvars storlek berodde derpå, att sökanden Svensson sjelf vore tegelbruksegare och synbarligen önskade tillförsäkra sig tillgång på tegellera för längre tid, att han redan innehade jord af hemman, som låge rundt om berörda gatehus och vore skilda af desamma, samt att han genom deras förvärfvande skulle komma i besittning af längre strand och bättre utfartsväg vid ån — i det närmaste motsvarade de anspråk, som kunde uppställas vid en framtida realisation, men hemstälde, att afhändandet finge ske endast under förutsättning att den från institutet för kungsgården utgående årliga arrendeafgiften, hvilken, på sätt statskontoret upplyst, enligt 1897 års räkenskaper uppgått till 13,310 kronor 33 öre, blefve nedsatt med ett belopp motsvarande 4 procent å köpesumman, 60,000 kronor; att nuvarande arrendatorn under kontraherade femton år finge förblifva i oqvald besittning af sitt arrende; samt att, såsom förut skett, å lägenheten upplätes plats för inställande af hästar och åkdon vid kyrkobesök från institutet.

De två sistnämnda villkoren hade sökanden Anders Svensson förklarar sig villig uppfylla, derest det ifrågasatta köpet komme till stånd.

Landtbruksstyrelsen hade förmält sig icke hafva något att erinra mot den ifrågasatta försäljningen under de af styrelsen för landtbruksinstitutet föreslagna villkor, i hvad dessa afsåge nuvarande arrendatorns rättigheter och plats för inställande af hästar; men då landtbruksstyrelsen i utlåtande den 11 november 1898, angående proposition till Riksdagen om förändrad organisation af Alnarps landtbruksinstitut, föreslagit, att den behållna afkastningen af den staten tillhöriga, till Alnarps landtbruksinstitut anslagna fasta egendom skulle till statsverket redovisas och således

det nuvarande arrendet af Alnarps kungsgård upphöra, ansåge landtbruksstyrelsen det vara lämpligt, att köpeskillingen för ifrågavarande gatehus, i stället för att användas på sätt styrelsen för Alnarps landbruksinstitut föreslagit, anvisades till betäckande af motsvarande del af kostnaderna för genomförande af omorganisationen enligt landtbruksstyrelsens förslag af institutet; och hemställde styrelsen på grund häraf, att köpesumman, 60,000 kronor, måtte användas såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för uppförandet af de byggnader, som enligt landtbruksstyrelsens förslag skulle erfordras för genomförandet af ifrågavarande omorganisation af Alnarps landbruksinstitut.

Statskontoret, som i ärendet sig yttrat, innan det ifrågakomna området blifvit i behörig ordning uppskattadt och värderadt, hade anfört, att, då sådant icke skett och området icke heller varit, på sätt kongl. brefvet den 18 maj 1888 angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar föreskrefve, utbjudet i öppen täflan, statskontoret hyste någon tvekan att, innan sådant föregått, tillstyrka det i följd af jordens lämplighet till lertäkt i och för tegeltillverkning synbarligen värdefulla områdets försäljning. Men derest Kongl. Maj:t skulle finna föreliggande anbud vara af beskaffenhet att redan nu böra utan vidare utredning beträffande egendomens värde vinna nådigt afseende, ville statskontoret, som saknade närmare kännedom om och därför icke vore i tillfälle att bedöma den inverkan på ifrågavarande försäljningsfråga, som det af landtbruksstyrelsen omförmälda omorganisationsförslaget kunde utöfva, beträffande försäljningsmedlens användande hemställa, det Kongl. Maj:t täcktes föreskrifva, att de inflytande medlen, 60,000 kronor, sedan derifrån afdragits de kostnader för försäljningen, som tilläfsventyrs kunde komma att påhvila säljaren, skulle redovisas på sätt och i den ordning för köpeskillingar för försålda mindre kronolägenheter vore stadgadt, äfvensom medgifva nedläggning i det arrende, som Alnarps landbruksinstitut hade att för kungsgården erlægga, med ett belopp motsvarande det nu för ifrågavarande gatehus inflytande arrende eller 520 kronor årligen.

Enär vederbörande uppskattningsmän, på sätt ofvan nämnts, uttalat den förmodan, att den del af egorna, som läge vester om Malmö—Billesholms jernväg, skulle, om egendomen komme uti enskild mans hand, blifva starkt efterfrågad till byggnadsplatser, och därför ansett sig böra värdera denna del af fastigheten såsom tomter, hade departementschefen, enligt hvad i statsrådsprotokollet vidare meddelas, anmodat styrelsen för landbruksinstitutet vid Alnarp att inkomma med yttrande, huruvida anledning funnes att efter vederbörlig uppdelning sälja ifrågavarande område vester om jernvägen såsom tomter; och hade styrelsen till svar härå an-

fört, att berörda område visserligen kunde sägas vara i så måtto till bebyggande välbeläget, som det befunne sig invid kyrka och skola samt begränsades af kyrkoväg och byväg, men å andra sidan vore det tvifvel underkastadt, om dess temligen inklämda läge mellan kyrkogård, jernväg och nyanlagda fabriksbyggnader skulle göra det tilltalande såsom byggnadsplats, helst denna del af byn icke heller förut varit företrädesvis härtill omtyckt af arbetarebefolkningen, som med förkärlek hittills valt sina boningsplatser i närheten af hafvet och stora landsvägen mellan Malmö och Landskrona. Icke mindre tvifvelaktigt vore, huruvida en ytterligare utvecklad tegelindustri, som sannolikt kunde emotses inom byområdet, i sjelfva verket komme att ställa ökade kraf på bostadslägenheter, då de nyare tegelbrukens konstruktion särskildt medförde en mycket stark reduktion af menskelig arbetskraft. Men äfven under mera gynsamma afsettingsförhållanden vore det i alla händelser tydligt, att ett så betydligt område endast småningom under en längre tidrymd skulle kunna med fördel till tomter afyttras, på grund hvaraf ock styrelsen, som hölle före, att sökanden Svenssons anbud innebure en betydligt större köpeskilling, än som skulle kunna vinnas genom områdets styckning i tomter, fortfarande förordade bifall till dennes framställning.

I sammanhang härmed hade styrelsen för landtbruksinstitutet, med afseende å hvad landtbruksstyrelsen och statskontoret anfört, såsom sin uppfattning uttalat, att, då Alnarps kungsgård vore på arrende upplåten till landtbruksinstitutet, denna institution borde få anses berättigad att, så länge arrendet fortföre, åtnjuta alla af egendomen följande förmåner och således äfven att uppbära ränta å den köpeskilling, som af en köpare erlades för gatehusen n:is 12 och 13 Lomma, hvilket lämpligast torde kunna ske genom att en viss procent å köpesumman afdroges på det årliga arrendet. Tillika hemställde styrelsen, att frågan om en blifvande omorganisation af institutet icke måtte utgöra hinder för att institutet under nuvarande förhållanden tillvidare måtte få åtnjuta sin rätt uti den räntefördel, den föreslagna försäljningen skulle medföra, alldenstund försäljningskapitalet, som till statskontoret inbetalades, i händelse af behof ju städse vid en omorganisation stode till Kongl. Maj:ts och Riksdagens förfogande.

Slutligen hade Anders Svensson uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift — med bifogande af utdrag af protokoll vid kyrkostämman med Lomma församling den 8 januari 1899, utvisande att församlingen beslutit godkänna en af kyrkorådet gjord hemställan derom, att församlingen måtte söka tillstånd att för framtida utvidgning af dess nya kyrkogård expropriera ett område, tillhörande nu ifrågavarande lägenhet, samt uppdragit åt

utsedde personer att å församlingens vägnar vidtaga åtgärder i sådant syfte — förklarar, att han för sin del icke hade något att erinra emot en dylik ansökan af församlingen.

Af hvad nu anförts framginge, enligt hvad departementschefen vidare meddelat, att den ifrågasatta försäljningen tillstyrkts af såväl styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut som landtbruksstyrelsen, samt att statskontoret endast af den anledning tvekat att tillstyrka densamma, att någon uppskattning då ännu icke egt rum samt att området icke blifvit utbjudet i öppen täflan. Men då af den sedermera verkställda värderingen framginge, att den erbjudna köpeskillingen öfverstege hvad uppskattningsmännen förklarar sig anse lägenheten högst kunna vara värd, ansåge departementschefen sig böra tillstyrka bifall till den gjorda ansökningen.

Hvad åter beträffade köpeskillingens användande och godtgörelsen till landtbruksinstitutet för mistningen af arrendeinkomst från ifrågavarande område, hade olika meningar uttalats, i det att styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut yrkat, att institutet måtte berättigas att, så länge arrendet af kungsgården egde bestånd, åtnjuta ränta å köpeskillingen på det sätt, att fyra procent å dennas belopp afdroges å den årliga arrendesumman. Landtbruksstyrelsen åter, hvilken i annat sammanhang föreslagit, att arrendet af Alnarps kungsgård skulle upphöra vid blifvande omorganisation af institutet, hade hemställt, att köpeskillingen skulle användas såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för uppförandet af de byggnader, som blefve erforderliga för omorganisationens genomförande. Slutligen hade statskontoret ansett, att det kronan tillkommande köpeskillingsbeloppet borde redovisas på sätt och i den ordning, som stadgades beträffande köpeskillingar för försålda mindre kronolägenheter, samt att Alnarps landtbruksinstitut skulle erhålla nedsättning i arrendet för kungsgården med ett belopp, motsvarande hvad institutet nu uppbure i arrende för de ifrågavarande gatehusen.

Då den i ärendet oförmälda frågan angående omorganisation af Alnarps landtbruksinstitut ännu vore beroende på utredning hos embetsverk, kunde departementschefen nu icke yttra sig, i hvad mån eller för hvilka särskilda ändamål köpeskillingsbeloppet kunde komma att blifva behöfligt för de med en blifvande omorganisation förenade kostnader. Klokast syntes då vara, att köpeskillingen reserverades för framtida användande, på sätt Kongl. Maj:t och Riksdagen funne lämpligt, till landtbruksinstitutets nytta. I afvaktan härpå borde institutet, såsom innehafvare af kungsgården på arrende, tillerkännas årlig ränta å köpeskillingsbeloppet.

Emot den föreslagna försäljningen af ifrågavarande lägenhet har utskottet icke haft något att erinra, likasom utskottet äfven anser sig böra biträda Kongl. Maj:ts förslag angående köpeskillingens användande. Deremot har utskottet, i enlighet med den af statskontoret i ärendet uttalade mening, ansett, att området bör, på sätt kongl. brefvet den 8 maj 1888 angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar föreskrifver, utbjudas i öppen täflan, dock med den redan erbjudna köpeskillingen såsom minimibelopp.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver,

att de Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12 och 13 Lomma få för en köpeskillning af minst sextiotusen kronor å offentlig auktion försäljas under de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 april innevarande år angifna vilkor; samt

att det statsverket tillkommande köpeskillingsbeloppet, efter afdrag af säljaren tilläfventyrs påhvilande kostnader för försäljningen, må reserveras för framtida användande för Alnarps landtbruksinstitut, med rätt för institutet att årligen uppbära den å samma belopp uppkommande ränta från det beloppet inflyter till statsverket och intill dess detsamma kommer till användning för institutet.

Stockholm den 9 maj 1899.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
